

Anna Pokorná, “Sionisty bez přesvědčení. Utváření imaginace a performance transnacionální přináležitostí.” (Dizertační práce)

Oponent: Doc. PhDr. Csaba Szaló, Ph.D.

Četl jsem disertační práci Anny Pokorné s velkým zájmem. Text je propracovaný, kompozice práce je přehledná, výkladové linie a argumenty jsou srozumitelné. Plně akceptuji interpretační strategii autorky, která v modu kritické etnografie se snaží doplnit hustý popis událostí a prožitků participantů nástinem působení kulturních a sociálních rámců dějinného kontextu na ně. Anna Pokorná zahrnuje reflexivní moment do své metodologie i do samotného výkladu příkladně. Její výzkumnická pozice je nastíněná jako součást jak pozorovaných událostí a prožitků tak jejich dějinného kontextu. Těsná propojenost této pozorovatelské perspektivy s životní situací její komunikačních partnerů posiluje věrohodnost výkladu, protože garantuje, že autorka disponuje kompetencí pochopit různé vrstvy významů vynořujících se v popisovaných událostech a prožitcích. Souběžně s touto osobní propojeností se zkoumaným terénem autorka je schopná pracovat s limity pozorovatelského pohledu, naznačuje a připouští vliv vlastních zkušeností jak na průběh komunikace s participanty tak na pozdější interpretace těchto situací. Musím vyzdvihnout také tu rovinu kritické sensitivity autorky, která přispívá k odhalování mocenských vztahů v pozadí nejrůznějších situací a jejich identity formující dynamiky.

Transnacionální prostor se v této práci se projevuje jako prostor solidarity. Přesněji jako komunikační prostor umožňující vypěstování vztahů národní solidarity. Můžeme tuto práci číst jako dokument o tom, že transnacionální prostor není prostorem kosmopolitanizace. Naopak je to prostorem institucionálního rozvoje nových podob transnacionálního nacionalismu. Nicméně autorka ukazuje, že to vše je složitější než bychom mohli mluvit o tom, že primordiální nacionalismus převálcuje zárodky kosmopolitního vědomí. Za nejzajímavější rovinu disertace považuji právě zobrazení konfliktů a dilemat, které se vynořují uvnitř situací a proudu prožitků jednotlivců. Nejsou to vůbec jasně artikulované konflikty mezi nacionalismem a kosmopolitanismem. Autorka ukazuje, že mají spíše podobu *odporu*, která vzniká situačně, mnohdy v podobě emocionálních a tělesných odpovědí vyvolaných atmosférou těchto situací. Její výklad klade důraz na to, že tyto momenty v sobě nesou možnost probudit *reflexivitu* těchto aktérů. Otázkou však zůstává jestli tato odporem probuzená schopnost rozmýšlení a případné konverzace o vlastní identitě může navázat na příběhy, vzpomínky, ideje a naděje, které nabízí alternativu

vzhledem k diskursu primordiálního nacionalismu. Je transnacionální prostor v stávající době také prostorem proudění těchto ne-primordiálně nacionalistických nebo dokonce ne-nacionalistických kulturních forem židovských identit a jejich nositelů?

Důraz na odlišení různých forem turistického zážitku a rozhodující vliv tělesnost na tyto zážitky tvoří jádro teoretického, výkladového modelu disertace. Přesvědčivost rituálů, jejich performativní síla se v této práci ukazuje jako klíčový prvek všech interakčních situací. Naši identitu utvářející moc událostí odhaluje autorka v tom, že se nás dotýkají. Žitá tělesnost se stává v její perspektivě skutečným nositelem významů, protože nepřesvědčivějšími významy se ukazují být významy ztělesněné. Muzea, památníky a další všechny interakční "scény" jsou interpretované autorkou jako místa utvářející tělesné zážitky participantů. Tímto způsobem se z nich stávají nositelé kolektivního dědictví hrdinství i utrpení. Tento důraz na ukládání paměti do těla, včetně z toho pramenící autoritu traumatu plně sdílím s autorkou. Avšak bezprostředně tělesně prožívaná atmosféra interakčních situací kromě místa má také oporu v *příbězích*. Jak sama ukazuje, někdy významy zůstanou účastníkům skryty z důvodu neznalosti i nezájmu. V těchto situacích ale nejde ani o neznalost informací než o odcizenost některých participantů od určitých forem imaginace a dramatizace. Podobně jako pěší výlety do přírody také prožitý příběhů může vytvořit tělesnou stopu, která se může projevit v budoucnosti.

Disertační práci doporučuji k obhajobě. Předložená práce splňuje požadavky kladené na doktorské disertační práce.

V Brně, 10.09.2016